

نواهای به جامانده از آزادسازی خرمشهر در گوش جان

تهران (پانا) - موسیقی همواره نقش پررنگی در هنگام وقوع رویدادهای مختلف تاریخی داشته است؛ نقشی که با آواها و نواهای خاطره انگیز و ماندگار به ثبت رسیده و آن حادثه و رویداد را با گذر سال ها از فراموش شدن به دور می دارد. در آستانه سوم خرداد ماه، سالروز آزادسازی خرمشهر، یادی می کنیم از نواهایی که در آن دوران جان گرفته اند و همچنان نیز به گوش می رسند.

شنوندگان عزیز توجه فرمائید خونین شهر شهر خون آزاد شد؛ این نوای تاریخی و فراموش ناشدنی آزادی خرمشهر که در سوم خرداد ۶۱ از رادیو به گوش ملت رسید و موج خروشان از غرور و شادی را به پا کرد که هنوز در رگ و جان ما زنده است. در آستانه سوم خرداد ۹۷ سالروز آزادسازی خرمشهر هنوز هم غرق در این آوا و موسیقی و نواهایی هستیم که پس از گذشت ۳۶ سال همچنان شادی و آفرین است. این خاصیت موسیقی است که از گذشته تا کنون زبان دوم مردمان ما بوده است که در لحظه و لحظه غم و شادی، پیروزی و شکست و تمام رویدادهای فراموش ناشدنی و مهم ترین اتفاقات تاریخ همراه و همپا شده تا خاطره و ساز و آوازی عمیق و تری برای خالقان آن لحظه و وارثان آن در سال و دهه و دهه های بعد برجای گذارد. سوم خرداد برای ایرانیان عطر پرغور پیروزی را به مشام می رساند پیروزی بازپس گرفتن بخشی از خاک پهناور کشورمان ایران که پس از ۵۷۸ روز اشغال صورت گرفت. در آن لحظه و آن روز صدای مارش نظامی بود که از رادیو به گوش می رسید... هنوز کسی نمی دانست چه خبر است، فاصله نواختن مارش ها کوتاه و کوتاه تر شد تا اینکه ناصر کاشانی خبر آزادی را اعلام کرد.

صوت شنوندگان عزیز....

این نوای مارش هر سال به یاد آن خاطره و آن روزها توسط ارکسترهای مختلف نواخته می شود. یکی از اجراهای ماندگار از این رویداد اجرای سمفونی باشکوه و حماسه خرمشهر است؛ بوده است که توسط مجید انتظامی ساخته شده است. قطعه و آوازی که هنوز در زمانی که خرمشهر آزاد نشده بود نوشته شد و وقایع جنگ در بخش بخش آن رخ می نماید. انتظامی درباره این اثر گفته است: خرمشهر را در موسیقی قبل از آزادسازی و آوازی، آزاد کردم؛ خرمشهر را زمانی نوشتم که هنوز این شهر آزاد نشده بود. من وقایع جنگ را در هر بخش از موسیقی آوردم. در بخش اول که مردم در آرامش درحال زندگی کردن هستند و در بخش بعد حمله انجام می شود و بخش و نواهایی از کشور از بین می رود. در ادامه هم که مردم با مقاومت شهر را پس می گیرند و در نهایت هم شادی مردم از آزادسازی روایت می شود.

موسیقی حماسه خرمشهر انتظامی

در چهار موومان و حماسه خرمشهر روایت می شود؛ در آغاز موومان اول، ویولن ها و ساز هورن به آرامی نواخته می شود و بعد نوای ترومپت و تیمپانی به گوش می رسد، رفته رفته به وسیله ترومبون ها و سازهای زهی و در انتها باز هورن ها، هم نوا می شوند. سازهای زهی و چوبی و سازهای مسی و کوبه و آوازی از آنچه بر خرمشهر رفته است می گویند. در دومین موومان نوای آرام باس ها به گوش می رسد که با نوای ویولن ها همراه می شود و صدای خوانندگان کر به همراه ساز و آوازی... در انتها نیز نوای باس ها و تیمپانی و سازهای ضربه ای جنوب با سنج و با ریتمی شاد با همراهی سازهای کوبه ای و زهی گوش نواز می شود.

ممد نبودی بیینی کویتی پور

و اما یک اثر دیگر از آن دوران که فراموش ناشدنی است؛ «ممد نبودی ببینی»؛ نوحه «ای که به یاد محمد جهان»؛ آرا خوانده شد. شعر این قطعه توسط جواد عزیزی از رزمندگان خرمشهر سروده و نخستین بار توسط حسین فخری هم «رزم او بر سر مزارش خوانده شد. یک سال بعد کویتی»؛ پور همزمان با سالگرد آزادسازی خرمشهر این نوحه را اجرا کرد. ریشه نوحه «ممدنبودی ببینی»؛ به یک ملودی بوشهری متعلق به موسیقی «های عزاداری برمی»؛ گردد. این ملودی در سال «های دور توسط جهانبخش کردی»؛ زاده (بخشو) با مطلع «لیلا بگفتای شه لب تشنه»؛ کامان / دستم به دامان، آقا الامان»؛ در ایام محرم و صفر خوانده شده است. ناصر تقوایی این قطعه را در فیلم مستند «اربعین»؛ خود نیز با اجرای بخشو آورده است. محمدرضا علیقلی نیز با بهره از ملودی «ممد نبودی»؛ سال «ها بعد این نوحه را در قالب ارکسترال تولید و با صدای مسعود کرامتی به علاقه مندان موسیقی معرفی کرد.

ممد نبودی ببینی محمدرضا علیقلی

یکی دیگر از آثاری که جزو آثار ماندگار موسیقایی در زمینه حماسه آزادسازی خرمشهر است آلبوم «پوئم سمفونی»؛ های خرمشهر و حلبچه»؛ بود که توسط هوشنگ کامکار و خوانندگی بیژن و ارسلان کامکار و ایرج رحمانپور پاییز سال ۹۰ تولید و منتشر شد. این اثر به خاطر «سازی از آن دوران و حال و هوایی که حاکم بوده پرداخته است. می شنویم نوای مردان و زنانی که می خوانند»؛ ای شهر دلیرانت کو»؛ و این فضا با ساز «نی»؛ آغاز می شود و روایتگر حکایت آن روزها و خاطره ها...

پوئم سمفونی خرمشهر اثر هوشنگ کامکار

خوانندگان فعال در حوزه موسیقی پاپ و سنتی نیز از پرداختن به این واقعه مستثنی نبوده «اند و دین خود را ادا کرده و آثاری چند توسط آن ها خلق و گوش نواز شده است.

«خرمشهر»؛ قطعه «ای بود که علیرضا عصار خواند و منتشر کرد. ترانه «آن با موضوع آزادسازی خرمشهر از دکتر شجاع»؛ پور و آهنگ «سازی و تنظیم آن را فواد حجازی برعهده داشت. این اثر یکی از قطعات آلبوم «بازی عوض شده»؛ با صدای علیرضا عصار است که با در بر داشتن اشعاری حماسی اجرا شده است.

قطعه خرمشهر علیرضا عصار

محسن چاووشی نیز قطعه «نخلای بی»؛ سر «را»؛ را منتشر کرد. این قطعه با آهنگسازی، تنظیم و ترانه «ای از این هنرمند است که سیامک شکوری گیتار الکتریکی آن را نواخته است. چاووشی در زمان انتشار این آهنگ در این رابطه نوشته «ی کوتاهی را در سایت رسمی خود قرار داد و «نخلای بی»؛ سر «را»؛ را تقدیم به همه «مردم ایران کرد و گفت: «این آهنگ را تقدیم به مردمان سرزمینم ایران می»؛ کنم که یادشان باشد گوشه «ای از این خاک، مظلوم باقی مانده است. نخلای بی»؛ سر، دل «نوشته»؛ ایست از شهرم خرمشهر که همه «وجودم را پر کرده است.»؛

قطعه نخلای بی سر چاووشی

«فاتحان خرمشهر»؛ اثری از محمد اصفهانی، «خرمشهر»؛ اثر محمدرضا عیوضی، «یاد خرمشهر»؛ اثر محمود جهان، «غروب سرخ»؛ با صدای سعید شهروز، «خونه ام جای دشمن نیست»؛ مانی رهنما، «خاک خرمشهر»؛ بهرام پاییز، «قصه مردای مرد»؛ امیر تاجیک، «ترانه فتح»؛ نیما مسیحا، «خاک تن خسته»؛ مهدی یغمایی، «خاک تب دار»؛ بهنام صفوی، «خاک وطن»؛ قاسم افشار، «وطن»؛ علی لهراسبی، «مادام وطن»؛ محسن چاووشی، «شهر عشق»؛ محمد علیزاده، «خرمشهر»؛ علی اصحابی»؛ و... از جمله قطعاتی بوده «اند که در این سال ها سروده و تولید شدند.

و اینگونه داستان آزادی خرمشهر ماندگار و جاودانه شد...

زهرا صفایی